

WYŻSZA SZKOŁA
ADMINISTRACJI
I BIZNESU
IM. E. KWIATKOWSKIEGO W GDYNI

Obowiązywanie prawa

mgr Adam Labuhn

Obowiązywanie prawa

- ❖ **Obowiązywanie w sensie normatywnym:** normy prawidłowo ustanowione, nieuchylone i znajdujące zastosowanie w danym przypadku w wyniku prawidłowej wykładni.
- ❖ **Obowiązywanie w sensie tetycznym:** prawidłowo ustanowione (właściwy organ i procedura).
- ❖ **Obowiązywanie w sensie faktycznym:** normy stosowane przez organy państwowe.
- ❖ **Obowiązywanie w sensie behawiorystycznym:** adresaci stosują się do (przestrzegają) norm.

DESUETUDO

- to sytuacja gdy normy przestają obowiązywać w wyniku faktycznego wyjścia ich z użycia. Instytucja kontrowersyjna i rzadko spotykana. Aby nastąpiło *desuetudo* przyjmuje się, iż powinny łącznie wystąpić następujące przesłanki: adresaci nie przestrzegają danej normy, organy władzy państwowej na taki stan nie reagują, upływa odpowiednio długi okres czasu utrzymywania się takiego stanu.

Kryteria obowiązywania - zakres obowiązywania (na określonym terytorium, w określonym czasie, określone podmioty)

1) TERYTORIALNY

Zasada: akty normatywne wydane przez organy centralne obowiązują na terytorium całego państwa, chyba że same stanowią inaczej.

Rozszerzenie: terytorium pływające, powietrzne, kosmiczne (statki pod banderą danego państwa), dyplomatyczne (ambasady i urzędy konsularne).

Ograniczenie: eksterytorialność placówek dyplomatycznych państw obcych, baz wojskowych (kwestie regulowane prawem międzynarodowym).

Prawo lokalne: akty normatywne organów terenowych i samorządowych obowiązują na terenie działania organów, które je wydały.

Kryteria obowiązywania - zakres obowiązywania (na określonym terytorium, w określonym czasie, określone podmioty)

2) CZASOWY (TEMPORALNY)

Normy prawne obowiązują od momentu wejścia w życie do momentu uchylenia.

Nabycie mocy obowiązującej

Zasada: akty normatywne o mocy powszechnie obowiązującej wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że same stanowią inaczej (a więc przewidują dłuższy lub krótszy okres *vacatio legis*)

Sposób oznaczenia daty wejścia w życie w samym akcie:

- „z dniem ogłoszenia” - decyduje data danego publikatora, np. Dziennika Ustaw,
- podanie daty kalendarzowej,
- podanie określonego *vacatio legis*: „wchodzi w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia”,
- odesłanie do innego aktu, np. przepisów wprowadzających daną regulację.

Zakaz retroakcji

Lex retro non agit (prawo nie działa wstecz), chyba że jest to dopuszczalne (ogólną zasadą jest, iż prawo może działać z mocą wsteczną, gdy poszerza sferę uprawnień lub ujmuje obowiązki, lecz nie odwrotnie).

Utrata mocy obowiązującej

Tzw. klauzula derogacyjna zawarta w akcie prawnym, pozbawiająca mocy prawnej cały akt bądź też poszczególne jego przepisy (sformułowania typu: „traci moc”, „uchyla się”).

Kryteria obowiązywania - zakres obowiązywania (na określonym terytorium, w określonym czasie, określone podmioty)

3) PODMIOTOWY (PERSONALNY)

Zasada: wszystkie osoby przebywające na terytorium danego państwa (wyjątki: prawo dyplomatyczne, prawo prywatne międzynarodowe).

Obowiązywanie prawa cd.

KOLIZJE PRZEPISÓW PRAWNYCH mają miejsce, gdy stosunek prawny uregulowany jest więcej niż jednym przepisem, które wzajemnie się wykluczają.

Obowiązywanie prawa cd.

KOLIZJE W PRZESTRZENI

- ❖ Występują **między systemami prawnymi różnych państw**; kolizja taka zdarza się, gdy w stosunku prawnym uczestniczy element obcy (np. obywatel państwa obcego dokonujący transakcji w Polsce).
- ❖ Mogą wystąpić w przypadku przepisów obowiązujących w różnych dzielnicach kraju. **Przykład:** Polska po roku 1918 - lub w państwach o charakterze federacyjnym.

Obowiązywanie prawa cd.

Każde państwo tworzy własne reguły kolizyjne, kwestię tę normują także umowy międzynarodowe.

Rozstrzyganiem kolizji na gruncie prawa prywatnego zajmuje się ustawa z 12.11.1965 r.

❖Prawo prywatne międzynarodowe;

Podstawowe zasady:

- W zakresie prawa osobowego (ocena zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych) - stosowane są przepisy państwa, którego obywatelem jest dana osoba (*lex patriae*),
- W zakresie prawa rzeczowego (własność rzeczy, posiadanie, hipoteka, zastaw) - stosowane są przepisy państwa, na którego terenie rzecz się znajduje (*lex rei sitae*),
- W zakresie prawa umów - przepisy państwa, na którego terytorium dokonana została czynność prawna (*locus regit actum*); w tym wypadku możliwe jest też (z wyjątkami np. umowa zawierana z konsumentem) wybór przez strony umowy prawa, które ma znaleźć zastosowanie do ich umowy, przez zawarcie w niej tzw. klauzuli jurysdykcyjnej.

Obowiązywanie prawa cd.

REGUŁY KOLIZYJNE to zasady pozwalające uznać za obowiązujący jeden z popadających w kolizję przepisów

PODSTAWOWE REGUŁY KOLIZYJNE:

- 1) **Hierarchiczna: *lex superior derogat legi inferiori*** - prawo wyższego rzędu (wyższej mocy prawnej) uchyla prawo niższego rzędu (np. przepis konstytucji ma pierwszeństwo przed wpadającym z nim w kolizję przepisem ustawy); reguła ta jest regułą podstawową, pozostałe reguły kolizyjne odnoszą się do sytuacji, gdy mamy do czynienia z kolizją przepisów posiadających równą moc prawną.
- 2) **Chronologiczna: *lex posterior derogat legi priori*** - przepis ustanowiony później w czasie (nowszy) uchyla przepis wcześniejszy.
- 3) **Merytoryczna: *lex specialis derogat legi generali*** - przepis szczególny uchyla przepis ogólny (przepis stanowiący wyjątek, odnoszący się do węższej kategorii stosunków społecznych, sytuacji faktycznych) ma pierwszeństwo przed przepisem bardziej ogólnym, (np. przepisy o sprzedaży konsumenckiej stanowią *lex specialis* w stosunku do ogólnych przepisów normujących umowę sprzedaży).
- 4) **Merytoryczno-chronologiczna: *lex posterior generali non derogat legi priori speciali*** - późniejszy przepis ogólny nie uchyla wcześniejszego przepisu o charakterze szczegółowym.

Obowiązywanie prawa cd.

- ❖ **Obowiązywanie prawa Unii Europejskiej:** prawo wspólnotowe obowiązuje w przestrzeni lądowej, morskiej i powietrznej państw członkowskich; czas obowiązywania jest w zasadzie nieoznaczony (wyjąwszy traktaty zawierane na określony czas, np. powołujący Europejską Wspólnotę Węgla i Stali); dopuszczalne są tzw. okresy przejściowe, w których normy wspólnotowe nie są w pełni stosowane w stosunku do poszczególnych państw członkowskich.
- ❖ **Obowiązywanie prawa w cyberprzestrzeni internetowej:** regulacje tej sfery dopiero się kształtują w prawie międzynarodowym i wewnętrznym, w Polsce materię tę reguluje wybiórczo kilka aktów prawnych; w zakresie odpowiedzialności za treści umieszczane w cyberprzestrzeni zasadą jest obowiązywanie prawa krajowego państwa, gdzie treści znajdują się fizycznie (adres IP, miejsce położenia serwera).

Dziękuję za uwagę

mgr Adam Labuhn